

Kriminaalpoliitika uudiskiri

1/2014

SISSEJUHATUS

Kriminaalpoliitika uudiskiri on kõigile neile, kelle tööd või huvidid see poliitikavaldkond ühel või teisel viisil puudutab. Loodame, et leiate siit iga paari kuu tagant midagi uut ja huvitavat, alates seadusemuudatustest ja ennetusteemadest kuni värskesse statistika ja analüüsideni. Ettepanekud ja mõtted uudiskirja asjus on oodatud aadressile uudiskiri@just.ee.

UUDISED

- § **Karistusõiguse revisjoni tulemusena valminud [eelnõu](#) on jõudnud riigikokku, 29. jaanuaril on selle esimene lugemine.**
- § 13. detsembril avaldati Riigi Teatajas [seadus](#), mis puudutab lapselt seksi ostmise kriminaliseerimist ja muid lastevastaseid seksuaalkuritegusid.
- § Riigikogus on teisel lugemisel karistusseadustiku ja kriminaalmenetluse seadustiku [eelnõu](#), mis puudutab konfiskeerimise regulatsiooni, karistusjärgset käitumiskontrolli ja asenduskaristuse tingimusi narkomaanidele.
- § Eile lõppes uue lastekaitseaduse [eelnõu](#) kooskõlastamine ja avalik konsulteerimine.
- § Enne jõule lõppes haridus- ja teadusministeeriumis ette valmistatud ja kehtivat **alaealiste mõjutusvahendite seadust** asendama mõeldud **lapse õigusrikkumise juhtumisse sekkumise seaduse** kooskõlastamine. Eelnõu ei kooskõlastanud sotsiaalministeerium, siseministeerium, maaomavalitsuste liit ja linnade liit, märkustega kooskõlastas rahandusministeerium. Justiitsministeeriumile selles menetlusetapis eelnõu veel kooskõlastamiseks ei esitatud. Sotsiaalministeerium tegi ettepaneku eelnõu menetlus peatada ja otsida alternatiivseid lahendusi, mis oleksid kooskõlas uue lastekaitse seaduse eelnõuga ning haakuksid riikliku lastekaitse süsteemiga.
- § Inimõiguste kohus kinnitas oma varasemat seisukohta, et **isiku kinnipidamine vanglas liiga väikesel pinnal on konventsiooniga vastuolus ja käsitletav alandava kohtlemisena**. [Välisministeeriumi teatel](#) tegi Euroopa inimõiguste kohus 19. detsembril 2013 ühehäälselt otsuse kohtuasjas Tunis vs. Eesti, tuvastades, et Eesti riik on rikkunud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklit 3 (alandav kohtlemine). Kohus mõistis kaebajale mittevahalise kahjuna 10 000 eurot ja kohtukulu katteks 3000 eurot.
- § Õiguskantsler [teatas](#), et on analüüsinud **vahistatud ja eelvangistuses viibivate isikute liikumis- ja suhtlusvabaduse piirangute põhiseaduspärasust**. Analüüsi tulemusel jõudis õiguskantsler Indrek Teder seisukohale, et vangistusseaduse sätted, mis kohustavad vanglateenistust hoidma eranditult kõiki vahistatuid kogu vahi all viibimise aja (mis võib vältada kuid või aastaid) lukustatud kambris ning pärsima vahistatute omavahelist suhtlust, on vastuolus põhiseadusega. Suurem osa vahistatutest on 23 tundi ööpäevas suletud oma kambri, väga piiratud on võimalused teha tööd ning õppida. Riigikogu täiskogu arutab teemat 23. jaanuaril, põhiseaduskomisjon on ettepanekutele juba toetust avaldanud.
- § 13. jaanuaril avanes Euroopa Majanduspiirkonna programmi „Riskilapsed ja -noored“ raames taotlusvoor „[Kogukondlikud kuriteoennetuslikud algatused](#)“. Justiitsministeerium ootab projektitaotlusi, millega seatakse eesmärgiks luua ja arendada koostöövõrgustikke, katsetada uusi kuriteoennetusega tegelevaid programme ja korraldada uuringuid. Taotlusvoorus on raha 295 146 eurot. Projekti suurim toetatav summa on 60 000 eurot ja projekt peab kestma vähemalt 12 kuud. Taotlusvoor sulgub 14. märtsil kell 17. Lisainfo: rainer.rohtla@just.ee või 620 8224.

- § Esmaspäeval sulgus Euroopa Majanduspiirkonna programmi „Riskilapsed ja -noored“ raames [taotlusvoor](#), mille eesmärk on toetada vanglast või erikoolist naasvaid noori ning vähendada seeläbi korduvkuritegevust. Taotlusi saabus 9; taotluste kogusumma on 963 804,5 eurot, mis on ligi kaks korda enam programmi mahust. Algab taotluste hindamine.
- § Perevägivalda ennetamiseks 2013. aastal kuriteoennetuse riikliku eraldise saanud Tartu Ülikool organiseerib **rehabilitatsioonirühmi paarisuhtevägivalda toimepanijatele** 3. märtsist kuni 8. juunini 2014 (10.-23. nädal) üks kord nädalas õhtuti neli akadeemilist tundi Tallinnas, Tartus ja Jõhvis. Tallinnas ja Tartus töötavad rühmad nii eesti kui vene keeles, Jõhvis ainult vene keeles. Rühma on oodatud osalema mehed, kes on kasutanud partneri vastu füüsilist vägivalda ning on motiveeritud ja valmis läbima programmi etteantud mahus ja ajal. Tartu Ülikool palub abi kandidaatide rühma leidmiseks. [Lisainfo](#) ja registreerimine: kristiina.tonnisson@ut.ee (tähtaeg 1. veebruar 2014).
- § Detsembri lõpus toimus justiitsministeeriumis esimest korda ministeeriumide niinimetatud **korruptsioonikontaktide võrgustiku** kohtumine. Võrgustiku liikmed jagavad kogemusi, arutavad juhtumeid, räägivad läbi [korruptsioonivastase strateegia](#) tegevuste seisu ja täiendavad vajaduse korral strateegiat. Võrgustiku kontaktisik tagab, et strateegias kokku lepitud tegevused saaksid täidetud, ja on selles küsimuses justiitsministeeriumi partner. Kel strateegias tegevusi ei ole, pakub välja uusi ideid, mis põhinevad valdkonna riskidel.
- § Taas on aktuaalne [vangide valimisõiguse teema](#), mille puhul räägitakse nii absoluutse keelu leevendamise kui ka kaotamisest. Eesti praegused piirangud on vastuolus Euroopa inimõiguste kohtu praktikaga.
- § Justiitsministeerium on Euroopa Komisjonilt saanud rahastuse ISEC programmi projektile „Kannatanu toetamine kriminaalmenetluses: **inimkaubanduse vastu võitlemise koolitus** kriminaalõigussüsteemi praktikutele“, mida viiakse ellu koostöös partneritega Eestist, Lätist, Leedust, Rootsist ja Bulgaariast. Projekti eesmärk on suurendada spetsialistide teadmisi ohvrite paremast kohtlemisest kriminaalmenetluses ning inimkaubanduse ja perevägivalda ohvrite kaitsest. Selleks töötatakse välja koolitusprogramm, viiakse läbi koolitusi, töötubasid ja korraldatakse õppevisiite. Samuti koostatakse ohvrite infooldik ning juhised spetsialistidele. Projekt on eelkõige suunatud politseiametnikele, prokuröridele ja kohtunikele. Projekt kestab kokku 18 kuud ja saab avapaugu aprillikuus rahvusvahelise koolitusega Eestis ning lõpeb meediakampaaniaga igas osalevas riigis. Projekti kogueelarve on 168 000 eurot. Lisainfo: laidi.surva@just.ee.
- § Euroopa Komisjon rahastab ka Justiitsministeeriumi PROGRESS programmi projekti „**Kasvatades vägivallavaba põlvkonda**“. Projekt on suunatud noortele, eesmärgiga aidata neil vältida vägivalladsete suhtemustrite teket nii ohvri kui vägivallatseja poolelt. Projekti raames viiakse läbi koolitusi, interaktiivseid seminare maakondades, meediakampaania ning 2015. aastal ka rahvusvaheline konverents. Projekti partneriteks on sotsiaalministeerium, siseministeerium, politsei- ja piirivalveamet, Eesti naisteühenduste ümarlaud ja Eesti ANK. Projekti kogueelarve on 226 360 eurot. Lisainfo: laidi.surva@just.ee.

STATISTIKA, ANALÜÜSID, UURINGUD

- § Eile avalikustas justiitsministeerium 2013. aasta [kriminaalstatistika](#) andmed. Kui kuritegude arv vähenes võrreldes 2012. aastaga 3%, siis vangide arv vähenes 7% ning seda eelkõige vahistatute arvelt. Vanglast vabanenute retsidiivsus on jätkuvalt kõrgeim karistusaja lõpuni kandnute osas, kes vabanevad vanglast ilma kriminaalhoolduse toe ja järelevalveta.
- § Justiitsministeerium avalikustas ka 2013. aastal tehtud [vahistamiste kestuse analüüsi](#). Keskmine vahistamise kestus (mediaan) oli 175 päeva e 5,7 kuud (aritmeetiline keskmine 202 päeva ehk 6,6 kuud), sh kohtueelses menetluses 4,3 kuud ning kohtumenetluses 1,9 kuud.
- § Eurobaromeetri viimase [küsitluse](#) kohaselt püsib Eesti inimeste **mure kuritegevuse pärast** väikesena. Sügisel pidas kuritegevust peamiseks riigi ees seisvaks mureks 7% Eesti inimestest (ELi keskmine on 11%). Kõige suuremateks muredeks peetakse Eestis hinnatõusu, majanduse olukorda ja tööpuudust.
- § Kuni 10. veebruarini ootab justiitsministeerium pakkumusi **kinnises asutuses viibivate laste** kognitiivsete ja isiksuseomaduste ning vaimse tervise, sõltuvuskäitumise ja sotsiaalse tausta

uuringu läbiviimiseks. Lisainfo: <http://www.just.ee/59215>

- § Euroopa Komisjoni tellimisel valmis üle-euroopaline tervishoiu korrupsiooni **uuring**, kus eraldi peatükk on pühendatud ka Eestile. Muu hulgas toodi selles esile, et 30% Eesti elanikest peab altkäemaksu ja ametikoha kuritarvitamist tervishoius levinuks. Euroopa Liidu keskmine on samuti 30%, aga Soomes vaid 6%. Riskina toodi esile näiteks tervishoiutöötajate huvide konflikti ning seotust ravimite ja seadmete maaletoojatega.
- § 2013. aastal suurenes kohtuekspertiisi instituudi **ekspertiiside ja uuringute maht** ligikaudu 3300 ühiku võrra. Suurima osa andsid joobe tuvastamise uuringud ja toimingud andmebaasidega, mis kasvasid 40%. Aastaga tehti 4812 kriminalistika-, 1553 kohtupsühhaatria, 2208 kohtuarstlikku ja 546 kohtutoksikoloogia ekspertiisi ning üle 11 500 uuringu, millest pisut üle kolmandiku moodustavad narkojoobes juhtimiselt tabatud inimesed.

ÜRITUSED

- § Justiitsministri ettekanne riigikogule **kriminaalpoliitika arengusuundade täitmise** kohta toimub 20. veebruaril.
- § 20.-21. veebruaril toimub Tallinnas Kannatanuabi.ee korraldatav **majanduskuritegevuse konverents**.
- § 4. aprillil toimub Tallinna Ülikoolis Eesti kohtuekspertiisi instituudi aastakonverents „Laps - vägivalla ohver“. Lisainfo: registration@ekei.ee või telefonil 663 6604.
- § 25.-26. aprillil toimub Tartus **sotsiaalteaduste konverents**, kus on eraldi õigussotsioloogia ja **kriminoloogia** sektsioon. Töörühma peaesmärk on analüüsida kuritegevuse vähendamisele ja turvalisuse suurendamisele keskenduvaid teooriaid ja praktikat Eestis ja mujal. Ettekande teese saab esitada 15. veebruarini. Kuni kahesajast sõnast koosnevad teesid saata e-posti aadressile esak@ut.ee. Ootame rohkem osavõttu nii sotsiaalteadlastelt kui ka teistel!

VARIA

- § Facebookis on nüüd kriminoloogia- ja kriminaalpoliitikahuvilistel oma leht, mis on avatud nii kasutajaskonna kui postitajate mõttes. Omavahel jagatakse valdkonna uudiseid Eestist ja mujalt maailmast, infot ürituste kohta jms. Tegu pole justiitsministeeriumi poolt hallatava lehega. <https://www.facebook.com/kriminoloog>
- § Hiljuti Tallinna Ülikooli kirjastuse välja antud raamatus „**Subkultuurid**“ (toim Airi-Alina Allaste) on kaks artiklit, mis võiksid huvi pakkuda ka uudiskirja lugejatele: „**Subkultuur erikoolis: omapärane nähtus kinnises asutuses**“ (Kadri Ann Salla) ja „**Simulantide tarbimine Tallinna kesklinna ööklubides läbi majandusliku, kultuurilise ja sotsiaalse kapitali prisma**“ (Peeter Vihma).
- § Ajakirja Drugs: Education, Prevention, and Policy [detsembrinumbris](#) ilmus Maarja Kobini artikkel „**Making sense of risk: Young Estonians drink-driving**“, milles on intervjuude abil uuritud, kuidas hindavad ja tõlgendavad purjuspäi autot juhtinud noored oma tegevust.
- § ERRi portaal [teatas](#), et Soome justiitsministeeriumi, siseministeeriumi ja sotsiaal- ja tervishoiuministeeriumi loodud komisjon tegi ettepaneku kehtestada kurjategijatelt võetav **kuriteoohvri maks** (50€), millega kaetaks osa kuritegude ohvritele osutatavate tugiteenuste kuludest. Plaanitav süsteem on võrreldav eesmärkidelt Eesti sundrahasüsteemiga, selle erinevusega, et sundrahana määratavad summad Eestis on märksa suuremad ning neid ei kasutada otseselt kannatanute hüvanguks.